

รายงานการวิจัย

เรื่อง

ปัจจัยเกื้อหนุนและอุปสรรคต่อความก้าวหน้าในการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ
ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่

The Facilitating and Obstructing Factors in Advancement of Academic Ranks
Among Lecturers of Private Universities in Chiang Mai, Thailand

ศิริรัตน์ จันทระโน

ชลิตา วสุวัต

จุรี วิชิตธนบดี

หทัยา พลภัทรพิจารณ์

พิศากรณ์ ธนิตเบญจสิทธิ

พิเชษฐ์ ศิริรัตน์ไพศาลกุล

รายงานวิจัยฉบับที่ 303

ปี พ.ศ. 2556

มหาวิทยาลัยพายัพ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

ชื่อรายงานการวิจัย	ปัจจัยเกื้อหนุนและอุปสรรคต่อความก้าวหน้าในการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่
ชื่อนักวิจัย	สิริรัตน์ จันทรมะโน ชลิตา วสุวัต จุรี วิชิตธนบดี หทัยา พลภัทรพิจารณ์ พิธากรณ์ ธนิตเบญจสิทธิ์ และพิเชษฐ์ ศิริรัตนไพศาลกุล
ปีที่ทำการวิจัยสำเร็จ	2556

บทคัดย่อ

งานวิจัยสถาบันนี้ เป็นความร่วมมือของมหาวิทยาลัยพายัพ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น เพื่อศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนและปัจจัยอุปสรรคต่อความก้าวหน้าในการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ ของปีการศึกษา 2555 ภายใต้ระเบียบคณะกรรมการการอุดมศึกษาว่าด้วยมาตรฐานหลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2550 ทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นกลุ่มตัวอย่าง คือ อาจารย์ผู้สอนซึ่งดำรงตำแหน่งทางวิชาการระดับอาจารย์ จำนวน 274 ราย ใช้วิธีการสำรวจความคิดเห็น และกลุ่มที่สอง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการพิจารณาคำแหน่งทางวิชาการ และอาจารย์ผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ จำนวน 16 ราย ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา สถิติเชิงอนุมาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย ปัจจัยเกื้อหนุนจากสถาบัน พบว่ามหาวิทยาลัยมีนโยบายสนับสนุนการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ อยู่ในระดับมาก มีนโยบายลดภาระงานสอน นโยบายให้ลาหยุดเพื่อผลิตผลงานวิจัย และการสนับสนุนการจัดตั้งกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคนและสัตว์ทดลอง อยู่ในระดับน้อย ปัจจัยเกื้อหนุนจากตนเอง พบว่า มีทัศนคติที่ดีต่อการผลิตผลงานทางวิชาการ และมีการปรับตัวให้ทันต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม อยู่ในระดับมาก ปัจจัยเกื้อหนุนจากครอบครัว และจากเพื่อนร่วมงาน พบว่า ทุกรายการอยู่ในระดับปานกลาง

ปัจจัยอุปสรรคจากสถาบัน พบว่า มีระบบและกลไกค่อนข้างยุ่งยาก ขั้นตอนการขอตำแหน่งใช้เวลานาน ไม่มีนโยบายลดภาระงานสอน มีภาระงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย ไม่มีบรรยากาศทางวิชาการ ไม่มีมาตรการชัดเจนในกรณีที่อาจารย์ไม่เข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการตามระยะเวลาที่กำหนด ไม่มีการสรรหาผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้คำปรึกษาด้านวิชาการ อยู่ในระดับมาก ปัจจัยอุปสรรคจากตนเอง จากครอบครัว และจากเพื่อนร่วมงาน พบว่า อยู่ในระดับน้อย

มหาวิทยาลัยควรนำผลงานวิจัยไปใช้ในการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการ โดยจัดสัดส่วนภารกิจของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาให้เหมาะสมกับการผลิตผลงานทางวิชาการ ได้แก่ การเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการสู่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เพื่อนำไปสู่การผลิตผลงานทางวิชาการ และการเสนอขอดำรงตำแหน่งทางวิชาการ

คำสำคัญ: บัณฑิตเกื้อหนุน บัณฑิตอุปสรรค ตำแหน่งทางวิชาการ

PAYAP UNIVERSITY

Title: The Facilitating and Obstructing Factors in Advancement of Academic Ranks
Among Lecturers of Private Universities in Chiang Mai, Thailand

Researchers: Siriratana Juntaramano, Chalida Wasuwat, Juree Vichithanabodce,
Hatthaya Ponlapatarapichan, Phithakorn Thanitbenjasith and
Pichat Siriratanapichan

Date Completed: Oct, 2013

Abstract

This institutional research was a cooperative effort among Payap University, North-Chiang Mai University and Far Eastern University. The purpose of this research was to study facilitating and obstructing factors in advancement of academic ranks among lecturers of private universities in Chiang Mai during the academic year of 2555, under the regulations of the Higher Education Commission on Benchmarks and Methods of Academic Commission in Private Institutes (3rd Ed.) 2550 BE. The sample size consisted of two groups: The first group includes 274 instructors who served in academic position as lecturers, data was collected via the survey method. and the second group includes 16 specialists, readers and members from the board of academic commission and assistant professors, the in-depth interview method was used. The data was analyzed using descriptive statistics, inferential statistics and content analysis.

It was found that the university's policies provided a high level of support in obtaining an academic rank, policies in reduction of teaching and workload, policies in academic leave for research purposes, while support for the establishment of the Ethical Guidelines for Human and Animal Research Committee was at low level. For internal factors within the instructors, it was found that all samples reported good attitude in producing academic research and high level of adaptability to new technology and innovations. For factors from family and colleagues, it was found that all samples reported a moderate level.

For obstacles from the institutions, it was found that that many complicated mechanisms and systems were present in the system. the application required a long period of time to process. There was no policy in reduction of teaching and workload. Additional responsibilities were assigned

while still not commissioned. There was no academic atmosphere in the workplace. There was inadequate strategy for applicant who was not commissioned within the designated timeframe. There was also a lack of procedure for the nomination of specialists or consultants. The levels of internal obstacles as well as those from family and colleagues were low.

The Universities should implement this research into concrete operations at the policy and operational levels, by appropriate allocation of instructor responsibilities according to academic achievements. This includes teaching, research, academic services to the community and the conservation-restoration of arts and culture, contribution of academic work and presentation of proposed academic rank.

Key words: Facilitating Factors, Obstructing Factors, Academic Ranks

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยสถาบันฉบับนี้เกิดจากความร่วมมือของมหาวิทยาลัยพายัพ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ซึ่งความสำเร็จของงานวิจัยฉบับนี้ คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพิไล ฤทธากณานนท์ รักษาการอธิการบดีมหาวิทยาลัยพายัพ อาจารย์ณรงค์ ชวสินธุ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่ และอาจารย์ ดร. กิตติพัฒน์ สุวรรณชิน อธิการบดี มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ที่เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการทำวิจัยครั้งนี้ ซึ่งกรุณาให้การสนับสนุนนักวิจัยและงบประมาณเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณอาจารย์ ดร. บุรฉัตร จิระกิตติการ รองศาสตราจารย์ ดร. ปราโมทย์ วัฒนชัยนาม และ อาจารย์เนรมิต ชุมสาย ณ อยุธยา ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย และให้คำแนะนำทำให้ได้เครื่องมือวิจัยที่มีคุณภาพ และเหมาะสมกับงานวิจัยฉบับนี้

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการของมหาวิทยาลัย และอาจารย์ประจำที่ดำรงตำแหน่งทางวิชาการของมหาวิทยาลัย ที่กรุณาให้ข้อมูลสัมภาษณ์ซึ่งเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณอาจารย์ประจำทุกท่าน ที่กรุณาให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยพายัพ และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องที่ช่วยอำนวยความสะดวกของงานวิจัยในทุก ๆ เรื่อง

ขอขอบคุณคณะผู้วิจัยทุกท่านที่สละเวลาช่วยกันผลิตผลงานวิจัยอย่างทุ่มเท และเต็มกำลังความสามารถจนงานวิจัยเสร็จสมบูรณ์ และบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทุกประการ

คุณประโยชน์ที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้ ทั้งทางตรงและทางอ้อม คณะผู้วิจัยขอบอบไว้ให้แด่บุพการี และบูรพาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชา จากอดีตจนมาเป็นผู้รู้ระดับหนึ่งในปัจจุบัน

รองศาสตราจารย์สิริรัตน์ จันทระโน

หัวหน้าโครงการวิจัย

1 ตุลาคม 2556

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(ก)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(ค)
กิตติกรรมประกาศ	(จ)
สารบัญ	(ฉ)
สารบัญตาราง	(ช)
สารบัญภาพ	(ญ)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	4
1.3 นิยามศัพท์	5
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.5 ประโยชน์ที่ได้รับ	6
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 แนวคิดและความสำคัญของการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ	7
2.2 ปัจจัยที่เอื้อต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์	11
2.3 ทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของมาสโลว์	22
2.4 ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮิร์ชเบิร์ก	25
2.5 ทฤษฎีความคาดหวังของวิกเตอร์วรูม	27
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	28
2.7 กรอบแนวคิดของงานวิจัย	35
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	36
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	36
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	38
3.3. การเก็บรวบรวมข้อมูล	43
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	44

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	45
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	86
5.1 บทย่อของการวิจัย	86
5.2 สรุปและอภิปรายผลงานวิจัย	87
5.3 ประโยชน์ที่ได้จากงานวิจัย	95
5.4 ข้อเสนอแนะ	96
บรรณานุกรม	98
ภาคผนวก	
ก. ประวัติความเป็นมา พันธกิจ วิสัยทัศน์ และปณิธานของมหาวิทยาลัย	104
ข. ระเบียบคณะกรรมการการอุดมศึกษาว่าด้วยมาตรฐานหลักเกณฑ์และวิธีแต่งตั้งคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2550	123
ค. ลักษณะผลงานทางวิชาการเพื่อพิจารณากำหนดตำแหน่งทางวิชาการจำแนกตามคุณภาพตามระเบียบคณะกรรมการการอุดมศึกษาว่าด้วยมาตรฐานหลักเกณฑ์และวิธีแต่งตั้งคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2550	134
ง. แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย	141
จ. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	151
ฉ. ประวัตินักวิจัย	152

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามมหาวิทยาลัย	45
4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามคณะวิชา	46
4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสาขาวิชา	47
4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ	48
4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ	48
4.6 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา	49
4.7 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตำแหน่งบริหาร	49
4.8 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามภาระการสอน ระหว่างปีการศึกษา 2552-2555	50
4.9 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประสบการณ์การ ทำงาน	50
4.10 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามภาระงานอื่น	51
4.11 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการผลิตผลงานฯ	51
4.12 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยเกื้อหนุนจาก สถาบันต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ	52
4.13 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยเกื้อหนุนจาก ตนเองต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ	54
4.14 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยเกื้อหนุนจาก ครอบครัวต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ	55
4.15 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยเกื้อหนุนจาก เพื่อนร่วมงานต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ	56
4.16 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็น โดยสรุปต่อปัจจัย เกื้อหนุนต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ	57

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
4.17 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยอุปสรรคจากสถาบันต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ	58
4.18 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยอุปสรรคจากตนเองต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ	59
4.19 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยอุปสรรคจากครอบครัวต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ	60
4.20 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยอุปสรรคจากเพื่อนร่วมงานต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ	61
4.21 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็น โดยสรุปปัจจัยอุปสรรคจาก ต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ	62
4.22 แสดงความแตกต่างระหว่างเพศกับปัจจัยเกี่ยวหนุนและปัจจัยอุปสรรคต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่	63
4.23 แสดงความแตกต่างระหว่างคณะวิชาที่สังกัดและปัจจัยเกี่ยวหนุนต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ	64
4.24 แสดงความแตกต่างระหว่างอายุกับปัจจัยเกี่ยวหนุนต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ	65
4.25 แสดงความแตกต่างระหว่างประสบการณ์ในการทำงานกับปัจจัยเกี่ยวหนุนต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ	66
4.26 แสดงความแตกต่างระหว่างประสบการณ์ในการทำงานกับปัจจัยเกี่ยวหนุนต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ	67
4.27 แสดงความแตกต่างระหว่างคณะวิชาที่สังกัดและปัจจัยอุปสรรคต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ	68
4.28 แสดงความแตกต่างระหว่างอายุกับปัจจัยอุปสรรคต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ	69
4.29 แสดงความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษาและปัจจัยอุปสรรคต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ	70
4.30 แสดงความแตกต่างระหว่างประสบการณ์ในการทำงานกับปัจจัยเกี่ยวหนุนและปัจจัยอุปสรรคต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ	71

สารบัญภาพ

ภาพ

หน้า

2.1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

35

PAYAP UNIVERSITY